

Andet Tillæg
til
„Bidrag til Kundskab
om
Arterne af Slægten *Cyamus* Latr.
eller Hvallusene“

af
Chr. Fr. Lütken.

Med en Tavle.
Avec résumé en français.

D. Kgl. Danske Vidensk. Selsk. Skr., 6. Række, naturvidenskabelig og matematisk Afd. VII. 9.

Kjøbenhavn.

Bianco Lunos Kgl. Hof-Bogtrykkeri (F. Dreyer).

1893.

Udsol

Pris: 85 Øre.

Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskabs Skrifter,

6te Række.

Naturvidenskabelig og matematisk Afdeling.

	Kr.	Øre
I , med 42 Tavler, 1880—85	29.	50.
1. Prytz, K. Undersøgelser over Lysets Brydning i Dampe og tilsvarende Vædsker. 1880	"	65.
2. Boas, J. E. V. Studier over Decapodernes Slægtskabsforhold. Med 7 Tavler. Résumé en français. 1880	8.	50.
3. Steenstrup, Jap. Sepiadarium og Idiosepius, to nye Slægter af Sepiernes Familie. Med Bemærkninger om to beslægtede Former Sepioloidea D'Orb. og Spirula Lmk. Med 1 Tavle. Résumé en français. 1881	1.	35.
4. Colding, A. Nogle Undersøgelser over Stormen over Nord- og Mellem-Europa af 12 ^{te} —14 ^{de} Novb. 1872 og over den derved fremkaldte Vandflod i Østersøen. Med 23 Planer og Kort. Résumé en français. 1881	10.	"
5. Boas, J. E. V. Om en fossil Zebra-Form fra Brasiliens Campos. Med et Tillæg om to Arter af Slægten Hippidion. Med 2 Tavler. 1881	2.	"
6. Steen, A. Integration af en lineær Differentialligning af anden Orden. 1882	"	50.
7. Krabbe, H. Nye Bidrag til Kundskab om Fuglenes Bændelorme. Med 2 Tavler. 1882	1.	35.
8. Hannover, A. Den menneskelige Hjerneskals Bygning ved Anencephalia og Misdannelsens Forhold til Hjerneskallens Primordialbrusk. Med 2 Tavler. Extrait et explication des planches en français. 1882	1.	60.
9. — Den menneskelige Hjerneskals Bygning ved Cyclopia og Misdannelsens Forhold til Hjerneskallens Primordialbrusk. Med 3 Tavler. Extrait et explic. des planches en français. 1884	4.	35.
10. — Den menneskelige Hjerneskals Bygning ved Synotia og Misdannelsens Forhold til Hjerneskallens Primordialbrusk. Med 1 Tavle. Extrait et explic. des planches en français. 1884	1.	30.
11. Lehmann, A. Forsøg paa en Forklaring af Synsvinklens Indflydelse paa Opfattelsen af Lys og Farve ved direkte Syn. Med 1 Tavle. Résumé en français. 1885	1.	85.
II , med 20 Tavler, 1881—86	20.	"
1. Warming, Eug. Familien Podostemaceae. 1 ^{ste} Afhandling. Med 6 Tavler. Résumé et explic. des planches en français. 1881	3.	15.
2. Lorenz, L. Om Metallernes Ledningsevne for Varme og Elektricitet. 1881	1.	30
3. Warming, Eug. Familien Podostemaceae. 2 ^{den} Afhandling. Med 9 Tavler. Résumé et explic. des planches en français. 1882	5.	30
4. Christensen, Odin. Bidrag til Kundskab om Manganets Iiter. 1883	1.	10.
5. Lorenz, L. Farvespredningens Theori. 1883	"	60
6. Gram, J. P. Undersøgelser ang. Mængden af Primitiv under en given Grænse. Résumé en français. 1884	4.	"
7. Lorenz, L. Bestemmelse af Kviksølvøjlers elektriske Ledningsmodstande i absolut elektromagnetisk Maal. 1885	"	80.
8. Traustedt, M. P. A. Spolia atlantica. Bidrag til Kundskab om Salperne. Med 2 Tavler. Explic. des planches en français. 1885	3.	"
9. Bohr, Chr. Om Iltens Afgivelser fra den Boyle-Mariotteske Lov ved lave Tryk. Med 1 Tavle. 1885	1.	"
10. — Undersøgelser over den af Blodfarvestoffet optagne Iltmængde udførte ved Hjælp af et nyt Absorptionsmeter. Med 2 Tavler. 1886	1.	70.
11. Thiele, T. N. Om Definitionerne for Tallet, Talarterne og de tallignende Bestemmelser. 1886	2.	"
III , med 6 Tavler, 1885—86	16.	"
1. Zeuthen, H. G. Keglesnitlæren i Oldtiden. 1885	10.	"
2. Levinsen, G. M. R. Spolia Atlantica. Om nogle pelagiske Annulata. Med 1 Tavle. 1885	1.	10.
3. Rung, G. Selvregistrerende meteorologiske Instrumenter. Med 1 Tavle. 1885	1.	10.
4. Meinert, Fr. De eucephale Myggelarver. Med 4 dobb. Tavler. Résumé et explic. des planches en français. 1886	6.	75.

(Fortsættes paa Omslagets S. 3.)

Andet Tillæg

til

„Bidrag til Kundskab

om

Arterne af Slægten *Cyamus* Latr.

eller Hvallusene“

af

Chr. Fr. Lütken.

Med en Tavle.

Avec résumé en français.

D. Kgl. Danske Vidensk. Selsk. Skr., 6. Række, naturvidenskabelig og matematisk Afd. VII. 9.

Kjøbenhavn.

Bianco Lunos Kgl. Hof-Bogtrykkeri (F. Dreyer).

1893.

1. Naar jeg i sin Tid besluttede mig til at offentliggjøre de Optegnelser om Hvalusene (Cyamiderne), som jeg i Hovedsagen længe havde haft liggende, var det dels fordi Æmnet paa en Maade var bleven brændende ved andre Zoologers Arbejder paa det samme eller nærliggende Omraader — Axel Bøecks over de nordiske Amphipoder, Alexander Brandts over Cyamiderne med særligt Hensyn til den formentlige Snylter paa den uddøde Stellerske Søko, som jeg maatte reducere til, hvad den i Virkeligheden var, en velbekjendt virkelig Hvallus — dels ogsaa fordi der intet andet Sted fandtes et saa rigt Materiale til at udrede dette Æmne som i det daværende zoologiske Universitets-Museum. Men fremfor alt var det dog Haabet om at kunne række Cetologien, der skylder danske Zoologer sine bedste og stærkeste Impulser, om ikke en hjælpende Haand*, saa dog en hjælpende Finger, der foranledigede mig til paany at optage denne Undersøgelse. Ikke anede jeg dengang, at det skulde tilfalde mig at bestyre en af de første og største cetologiske Samlinger, saa at dette Æmne derved skulde faa en forøget personlig og embedsmæssig Interesse for mig. Det Materiale, som Cetologen maa benytte, er nemlig ifølge Sagens Natur ofte yderst fragmentarisk og ufuldstændigt, og kunde dertil komme et nøjere Kjendskab til Hvalens som oftest mindre paaagtede Hud-Snyltère, var det i det mindste tænkeligt, at en eller anden Vanskelighed derved kunde løses. Thi Cyamider forekomme kun paa visse Hvaler — dels Tandhvaler, dels Bardehvaler — men da vistnok altid i Mængde, og den enkelte *Cyamus*-Art er i det mindste i Reglen — maaske altid — bunden til en bestemt Hval-Slægt og Art, saaledes at et Stykke Hud med dens «Lus» vil være nok til at bestemme Hvalens Slægt, i Reglen — maaske altid — tillige dens Art. At en given Hvalform er «lusefri», er altsaa allerede et Faktum af Betydning; derved skulle f. Ex. alle ægte Finhvaler sig jo fra Pukkelhvaler og Rethvaler; kjender man derimod en Bardehvals *Cyami*, vil man kunne sige, om det er en «Nordhval» (*Balaena mysticetus*), en «Sydhval» (*Eubalæna*), en Pukkelhval (*Megaptera*) eller en «Graahval» (*Rhachianectes*). At man har et lignende paalideligt Hjælpemiddel i de paa visse Steder af Pukkelhvalers, Sydhvalers eller Graahvalers Legeme siddende «Hvalkopper» (*Cirripedia*) — henholdsvis *Coronula diadema*, *C. balænaris* (*complanata* Chemn.), *Tubicinella balænaris* eller *Cryptolepas*

Rhachianectæ; endnu gjætter man forgjæves paa *Coronula regina*'s Vært — er unægteligt, men derved taber det andet Hjælpemiddel, som Hvallusene kunne afgive, ikke i Betydning.

Med de ægte Finhvaler (*Balenoptera*) have vi altsaa her ikke at gjøre; thi paa dem findes der aldrig «Lus», saa lidt som Cirripeder. Jeg skal derfor om dem kun i Forbigaaende bemærke, at der i Nutiden rimeligvis kun eksisterer eller i al Fald med Sikkerhed kjendes 4 Arter: *B. rostrata*, *borealis*, *musculus* og *Sibbaldii*¹⁾; men at disse alle have en meget stor, saa at sige kosmopolitisk Udbredning, hvorfor de, naar de strandede eller fangedes paa Steder med stor geografisk Afstand, meget ofte fik forskellige systematiske Navne, fordi man ikke tænkte sig Muligheden af saa storartede Udbredningsforhold, hvilke Navne nu altsaa efter al Sandsynlighed blive at inddrage som Synonymer. Ogsaa Pukkel- eller Knølhvalen (*Megaptera boops*) synes at være en vidt udbredt, man kan vel gjerne sige: kosmopolitisk Art; dog har man i den sidste Tid ment at kunne

¹⁾ Her kan eksempelvis henvises til Udtalelser i Dr. H. P. Gervais's «Sur une nouvelle espèce de Megaptère etc.» (Nouv. Arch. du Muséum, t. X) og «Mémoire sur deux squelettes de Balainoptères rapportés du Cap Horn» (Mission scientifique du Cap Horn 1881—83, t. VI. Zoologie. Anatomie comparée. 1891).

Finhvalernes Synonymik vilde vel herefter stille sig saaledes:

1. *Balenoptera rostrata* (Fabr.) — *bonaërensensis* Burm. (sydl. Atlanterhav) — *Davidsonii* Scammon (nordl. Stille Hav) — *Huttoni* Gray — *minor* (Ny-Seland). [Vaagehval, Tigakulik].
2. *B. borealis* Less. (*laticeps* Gr.) — *Schlegelii* Fl. (Java) — *Edenii* Anderson (indiske Have). [Sejhval].
3. *B. musculus* Comp. — *patachonica* Burm. (sydlige Atlanterhav) — *velifera* Cope (nordl. Stille Hav) — *antarctica* (Ny-Seland) — *Blythii* Anderson (Indiske Hav). [Loddehval, Rørhval, Sildehval, Sildepisker].
4. *B. Sibbaldii* Gr. (*gigas* Eschr., *latirostris* Flower, *carolinæ* Malm) — *intermedia* Burm. (sydl. Atl. Hav) — *sulfurea* Cope (Nordl. Stille Hav) — *major* (Ny-Seland) — *indica* Anderson (Indiske Hav). [Blaahval, Kæmpehval, Tunnolik, Steipreidir].

Hertil kan dog bemærkes, at, som Prof. Collett oplyste ved Naturforsker mødet her i Kjøbenhavn i 1892, de norske Hvalfangere omtale endnu en femte Finhval, som de betragte som en Mellemform («Bastard») mellem *Balenoptera Sibbaldii* og *B. musculus*. Prof. Cope har i «Proceed. Academy of nat. sc. Philadelphia» 1891 p. 474 leveret nogle Meddelelser om en Form, der ogsaa opfattes som en Mellemform mellem *B. Sibbaldii* og *B. musculus*, og for hvilken ikke mindre end to Navne haves til Raadighed (*B. Duguidii* Gray og *B. tectirostris* Cope), hvis det skulde vise sig, at der er Brug for dem. Muligheden for, at der gives en femte Finhval-Art i vore nordiske Have og maaske langt udenfor disse, kan derfor ikke afvises — saa meget mindre som der nu foreligger samstemmende Vidnesbyrd fra begge Sider af Atlanterhavet. Saa bør det ogsaa erindres, at det endnu ikke er paa det rene, hvad det er for en Hval, som Grønlanderne benævne «Kiperkanak» eller «Keporkanak» (Holbøll i «Naturhist. Tidsskr.» (2) III. p. 308—10; Reinhardt i «Tillægget» til Rink's «Grønland» p. 10, Noten) — uden at det dermed skal være antydet, at der er særlig Sandsynlighed for, at det kunde være den omtalte Mellemform mellem «Blaahvalen» og «Loddehvalen».

vise, at der ved Siden af den i de sydlige Have forekommer et Par andre Arter af denne Slægt (*Megaptera Lalandii* og *M. indica*)¹⁾. Desværre kjender man ikke disse Formers Parasiter. Vise disse sig forskellige fra vor «Knølhval», vil efter min Mening disse Hvalers Artsselvstændighed være godtgjort; i modsat Fald er den mig i det mindste meget tvivlsom, uden at jeg dog turde tage en eventuel Overensstemmelse af deres Parasiter som absolut Bevis for det modsatte.

Hvad nu de egentlige Rethvaler angaar, da er vor «Nordhval» eller «Grønlandshval» (*Balena mysticetus*) Identitet med de i den nordligste Del af Stille-Havet forekommende «Buehoveder» eller «Krumhoveder» («Bowheads») til Overflod ogsaa godtgjort ad denne Vej ved Identiteten af deres Parasiter (*Cyamus mysticeti*). Den «kaliforniske Graahval» (*Rhachianectes glaucus*) har jo ogsaa sin karakteristiske Hvallus (*Cyamus Scammonis*) og Cirriped (*Cryptolepas Rhachianectæ*)²⁾. Efter at denne Hvals Skelet nu er kommet til «British Museum» forlyder den overraskende Efterretning, at den har vist sig at være nær beslægtet med, muligvis identisk med, en i nogle Dannelser i Sverrig og England funden, hidtil kun som subfossil kjendt Hval-Art, *Eschrichtius robustus*. Naar man erindrer Copes Beskrivelse af hans i øvrigt temmelig ubekjendte «Scrag-whale» (*Agaphelus*)³⁾ fra Nordamerikas Østkyst, der aabenbart ligesom «Graahvalen» er en Melleform mellem «Rethval» og «Finhval» (muligvis identisk med den?), synes det ikke utænkeligt, at den fossile *Eschrichtius* endnu vil blive fundet levende i det nordlige Atlanterhav. — M. H. t. de andre «Rethvaler», Sydhvalerne (*Eubalena*), som man har kaldt dem, skjønt nogle af dem have hjemme i de nordiske Have, eller «Svarthvalerne» («Black whales»), som de maaske nok saa godt kunde kaldes, har man saa meget mindre havt Tvivl om, at der maatte være Tale om forskellige Arter, som der mellem de nordlige (*E. biscaiensis* og *E. japonica*) og de sydlige (*E. australis* og *E. antipodarum*) Formers Udbredningsbælter ligger et bredt varmt Havbælte — «et Bælte af Ild» — som de ikke overskride, og i hvilket de aldrig træffes, efter Maurys Undersøgelser. Mellem de 2 nordlige «Arter» danner det faste Land en geografisk Grænse af en anden Art, men mellem de to sydlige existerer der ingen, og man kunde deri se nogen Grund til at tvivle, om *E. antipodarum* og *E. australis* virkelig ere artsforskjellige. Da jeg selvfølgelig mangler Materiale til at have nogen selvstændig Mening

¹⁾ H. P. Gervais: Sur une nouvelle espèce de Megaptère (*Megaptera indica*) provenant du golfe persique (Nouv. Arch. du Muséum, t. X).

²⁾ Ifølge Fischer en *Coronula*. Jfr. «Cétacés du sud-ouest de la France» (Actes de la Société Linnéenne de Bordeaux t. 35 p. 53).

³⁾ *Agaphelus* nævnes i øvrigt ikke i Copes Oversigt over Cetacerne (American Naturalist. July 1890), og *Eschrichtius* identificeres der med *Cetotherium* Brandt, der ikke stilles i Nærheden af *Rhachianectes*.

om, hvad der er anført i Litteraturen til Støtte for de 4 Sydhvalers Artsforskjellighed, skal jeg ikke indlade mig paa denne Side af Sagen, men kun henvise til, at der i den seneste Tid atter synes at rejse sig en slig Tvivl, selv hos dem, der ere bedst i Stand til at dømme om denne Sag¹⁾, særligt om Artsforskjelligheden mellem *E. biscaiensis* og *E. australis*. Her er da et Punkt, hvor Kjendskabet til deres Hudsnyltere muligvis kunde faa Betydning. Jeg bestyrkes deri ved, hvad jeg nu skal anføre om en *Cyamus*-Art, hvis Vært hidtil har været saa godt som eller i Grunden ganske ukjendt.

2. «Paa hvilken Hvalart *Cyamus Kessleri* Brdt. lever, er fremdeles ubekjendt og vanskeligt at gjætte», skrev jeg i 1887. Wosnessensky havde i 1846 plukket den af en Hval paa Asiens yderste Østspids tæt ved Beringsstrædet, og der menes — uden at dette dog synes at være fuldt bevist — at denne Hval var den, som Aleuterne benævne «den lille Kulema». Det skulde endvidere være den, hvis af Aleuterne udskaarne Kontrafej er afbildet af Chamisso²⁾, men som han i øvrigt benævner anderledes («Mangidach», som yngre «Mangidadach» — Navnet «Kulema» forekommer slet ikke hos Chamisso). Den omtales som opnaaende en Størrelse af c. 60 Fod, men der tillægges den kun Barder af halvanden Fods Længde («elasmia sesquipedalia, pro farcimine tantum utilia, nullius habentur pretii»). Jeg veed ikke, at man har forsøgt at bestemme denne Aleuternes «Mangidach» eller «Kulema» — forudsat, at dette er Benævnelser paa ét og det samme — og det vil naturligvis ogsaa have sin Vanskelighed, naar man er henvist til hvad derom foreligger i Litteraturen³⁾. Vel ere de af Chamisso publicerede træskaarne, aleutiske Figurer i Besiddelse af en vis Natur-Lighed, men denne har dog sin Grænse; de lide alle af visse gennemgaaende Mangler, som man dog, fordi de gjentage sig, i Almindelighed har let ved at eliminere. Det er f. Ex. aabenbart, at Fig. I, II og IV i det nævnte Værk forestille *Balænoptera*-Arter, der maaske ville kunne bestemmes af Rygfinnens Form; at Fig. V er Pukkelhvalen (*Megaptera boops*) og Fig. VII Kaskelotten (*Physeter macrocephalus*), Fig. IX en *Orca* o. s. v. At «Mangidach»'en af de hidtil kjendte Former snarest vilde være en *Eubalæna*, derfor taler det forholdsvis lille Hoved, Mundspaltens ejendommelige Bøjning og Knuden ovenpaa Snuden⁴⁾; mod denne Tydning den lille Pukkel paa Ryggen, som den

¹⁾ Jfr. f. Ex. W. H. Flower, List. of the specimens of Cetacea in the zoological department of the British Museum. 1885 p. 2 og 3. Jfr. ogsaa om dette Spørgsmaal Flowers og Lydekkers Udtalelser i «An introduction to the study of mammals, living and extinct. 1891.

²⁾ Cetaceorum maris Kamtschatici imagines de Aleutis e ligno fictas adumbravit recensuitque Adalbertus de Chamisso, t. XVII fig. III.

³⁾ Der vil ikke kunne tænkes paa «Graahvalen», som i øvrigt er Aleuterne vel bekjendt, af forskjellige Grunde, deriblandt den, at dens Snylter er vel bekjendt og meget forskjellig fra *Cyamus Kessleri*.

⁴⁾ Man jævnføre f. Ex. Afbildningerne hos Holder «The Atlantic Right Whales» (Bull. of the American Museum of Natural History, Vol. I, 1883); hos Schlegel: Fauna Japonica, Mammalia, pl. 28; Capellinis og Gascos Afbildninger af den tarentinske Hval (Memorie dell' Accademia di Bologna (3) VII og Atti d. R. Ac. di Napoli, VII, 1877), samt Monederos, copieret i «Ostéographie d. Cétacés».

i disse Have forekommende «Nordvesthval» (*Balæna v. Eubalæna japonica v. Sieboldii*) ligesaa lidt har som nogen anden *Eubalæna*; dens Hvallus kjende vi desuden, og det er ganske andre Arter end den omtalte *C. Kessleri*, der altsaa hidtil har været hjemløs, hvis «Mangidach»'en eller «Kulema»'en ikke lader sig bestemme.

Nu tror jeg dog, at man tør vove en Gisning om, hvad det var for en Hval, hvorpaa *Cyamus Kessleri* er taget. Mere end en Gisning bliver det foreløbig ikke. Dr. Carl Aurivillius har i en lærerig Afhandling¹⁾ paavist, at i den nordiske Hvalfangsts Blomstringstid skjelnede de gamle Hvalfangere, som havde deres Standkvartér paa Spitsbergen, meget bestemt mellem «Vest-Isfisken» (ø: den ægte «Nordhval», *Balæna mysticetus*), der kom med Isen vestfra og gik bort med den igjen nordvestefter, og «Syd-Isfisken», der i strænge «Syd-Is-Vintre» kom med Isen øst- og sydfra til Havet vest for Spitsbergen og atter vendte hjem ad samme Vej den var kommet. Hvad der anføres som karakteristisk for denne Hvals Ydre er uheldigvis saa ubetydeligt, at det er fuldkommen forstaaeligt, at man ikke har villet anerkjende den som en fra «Nordhvalen» forskjellig Art²⁾. Men den var dog mindre end Nordhvalen, dens Spæk dannede et tyndere Lag og var af en anden Beskaffenhed, og dens Maade at te sig paa var en anden; den var roligere, blidere, troskyldigere — hvad man dog vel ogsaa kunde forklare deraf, at den ikke i den Grad som «Nordhvalen» havde været udsat for Forfølgelse — og derfor lettere at harpunere (skjønt Harpunen ikke sad saa godt fast i den), mindre sky og mindre voldsom i sine Bevægelser. Denne «Syd-Isfisk» mener Dr. Aurivillius nu at gjenkjende i de nuværende Hvalfangeres «Bunchback»³⁾, som de karakterisere i det væsentlige ved mindre Tranrigdom, ved en lav Pukkel paa Bagryggen, ved en noget anden Beliggenhed af Næseborene og ved mindre Størrelse; dette sidste og den mindre Rigdom paa Spæk stemmer jo i al Fald med, hvad der vides om «Syd-Isfisken». Den skal især træffes i det okotske Hav, øg dèr var det ogsaa, at den middendorffske Expedition fandt et Kranium af en mindre Hval, som aabenbart var af en «Nordhval» i videre Betydning, men ikke af *Balæna mysticetus*, som jo i øvrigt ogsaa forekommer i de samme Have og, som før omtalt, er Hvalfangerne bekjendt under Navnet «Buehoved» eller «Krumhoved» («Bowhead»). Det angives, at denne (middendorffske) Hval kunde træffes i anselige Skarer, trækkende nord-efter, i det okotske Hav, i Juli Maaned, men ogsaa nordligere i det saakaldte «Beauforts Hav». Dr. Aurivillius identificerer ydermere formodningsvis, men med stor Sandsynlighed,

¹⁾ Der Wal Swedenborgs (*Balæna Swedenborgii* Lilljeborg) nach einem Funde vom Diluvium Schwedens beurtheilt (Kgl. Sv. Vetensk. Akad. Handl. B. 23) 1888.

²⁾ Jfr. Eschricht og Reinhardt, om Nordhvalen (*Balæna mysticetus* L.), navnlig med Hensyn til dens Udbredning i Fortiden og Nutiden og til dens ydre og indre Særkjender (K. D. Vid. Selsk. Skrifter (5) V, 1861) p. 462—63 (30—31).

³⁾ Seammon, The marine Mammals of the northwestern coast of Northamerica, described and illustrated, together with an account of the American whalefishery. 1874, p. 61 og 56.

denne Hvalfangernes «Bunchback» og Zorgdragers «Syd-Isfisk» (Kleins «*Balæna glacialis* a) *australis*»¹⁾) med en Hval-Art, som to Gange er funden som fossil (eller om man vil subfossil) i Sverrigs Glacialdannelser, og som har faaet Navnet *Balæna Swedenborgii* Lillj. Af de nye Oplysninger om Benbygningen af denne Hval (som hidtil havde været betragtet som uddød, forsaavidt som man ikke har havt den mistænkt for at falde sammen med «Nordkaperen»), fremgaar det endvidere, at den i det væsentlige var en «Ishval» eller «Nordhval» ligesom *B. mysticetus* — i Modsætning til «Nordkaperen» og andre saakaldte «Sydhvaler» — men at den dog i nogle Punkter og navnlig ved et mindre Hoved nærmede sig til disse. Naar man nu betænker, at «den lille Kulema» eller «Mangidach»'en er en *Balæna* (s. l.) med en lille Rygpukkel, der har hjemme i de selvsamme Egne som «den middendorffske Hval» og «Bunchback»'en, forekommer det mig, at man nok tør vove den Gisning, at merbemeldte «lille Kulema» er identisk med «the Bunchback» og med *Balæna Swedenborgii*, og at vi derfor kunne udstyre denne i H. t. sit Ydre endnu lidet kjendte Art med Snudeknuden, med den lille Rygpukkel og med den bagtil stærkt opad-bøjede Mundspalte, som Aleuterne tillægge deres Hval — uagtet man paa Scammons Afbildning hverken seer noget til Snudeknuden eller til denne karakteristiske Bøjning af Mundspalten, en Omstændighed, som jeg indrømmer kan gjøres gjældende mod den af mig fremsatte Gisning — alt under den Forudsætning, at Chamisso's Fig. III gengiver, om end ufuldkomment, den Hval-Art, som husede *Cyamus Kessleri*. Denne hidtil hjemløse Art vilde da blive «Bunchback»'ens (*Balæna Swedenborgii*) hidtil ukjendte Snylter; thi at denne Hval-Art ogsaa maa have havt, eventuelt have, sin *Cyamus* ligesom dens nære Slægtninge til begge Sider, kan ikke betvivles. Selve denne Omstændighed — som Dr. Aurivillius ikke har lagt Mærke til — at der kjendes en slig hjemløs Hvallus-Art, som der saa passende kan anvises Plads paa en hidtil overseet *Balæna*-Art, synes i høj Grad at styrke Dr. Aurivillius's Paavisning af, at den Swedenborgske Hval er en selvstændig Art, og hans Formodning, at den er identisk med «the Bunchback». At den her antydede Sammenhæng er den rette, er dog, som sagt, endnu kun en Gisning. Det kunde dog vel snart vise sig, om den er rigtig, naar de i den nordlige Del af det stille Hav jagende Hvalfangeres Opmærksomhed blev henledet paa Ønskeligheden af at skaffe Skeletter af «Bunchback»'en og Exemplarer af dens Hudsnyltere, hvilket man skulde synes maatte være opnaaeligt. Hvorledes Grænserne mellem Underslægterne *Balæna* og *Eubalæna* skulde trækkes — om de overhovedet lade sig opretholde — naar denne *Balæna Swedenborgii* er bleven fuldstændigere bekjendt i H. t. sin Osteologi og sine ydre Karakterer, kan endnu ikke siges. Men bliver den foreløbig staaende indenfor Underslægten *Balæna*, vil denne jo komme til at omfatte 2 Arter, 1) den ægte «Ishval» eller «Nordhval» (*B. mysticetus*),

¹⁾ Historia Piscium naturalis (1740) p. 12.

der især tilhører den amerikanske Del af Ishavet, derunder indbefattet begge Sider af det nordlige Grønland indtil over mod Spitsbergen og den nordlige Del af det Stille Hav, derunder indbefattet det okotske Hav; og 2) *B. Swedenborgii*, som her — i det okotske Hav — mødes paa den ene Side med «Nordhvalen» og paa den anden Side med «Nordvesthvalen» (en «Sydhval»: *Balæna (Eubalæna) japonica v. Sieboldii*), men som i tidligere Tider vandrede saa langt mod Vest, at den kunde mødes med Nordhvalen ogsaa i Havet om Spitsbergen og i Istiden lægge sine Ben i de Have, af hvis Bund det nuværende Sverrige hævede sig. Muligheden af, at ogsaa «Nordhvalen» den Gang kan have strakt sig til de samme Egne eller til det nuværende Danmark, er ikke derved udelukket. Nogle i Sverrig fundne Hvalknogler ere i al Fald blevne henførte til den. At der var Rethvaler, som i sin Tid vandrede fra det østlige til det vestlige Ishav eller omvendt, saa at der var umiddelbare Familieforbindelser mellem disse Hvalskarers østlige og vestlige Afdeling, derfor har man uomstødelige Beviser i de europæiske Harpuner, som i sin Tid ere fundne i Rethvaler i den nordlige Del af det Stille Hav¹⁾. Man har uden videre henført dette interessante Fænomen til «Nordhvalen»; nu vil der være Anledning til at spørge, om det ikke tildels bedre kan henføres til *Balæna Swedenborgii*, der jo bevislig har vandret fra Beringsstrædet til Spitsbergen og omvendt og rimeligvis lettere vilde kunne strande paa forholdsvis sydlige Breder end *B. mysticetus*²⁾.

3. For Europas Hvalfangere gik «Nordhvalen» længe i Fred — kun de norske Nybyggere paa Island og Grønland kjendte den — indtil Jagten efter den nordatlantiske «Sydhval» eller «Svarthval» bragte de baskiske Hvalfangere og deres Kaldsfæller af andre Nationaliteter i Berøring med den paa det sydligste Punkt af dens Forekomst, ved Nordamerikas Østkyst, St. Laurents-Bugten, i det 16de — muligvis allerede i det 14de — Aarhundrede³⁾. I et sydligere og østligere Bælte var der derimod fra Arilds Tid drevet en betydelig Hvalfangst efter en anden Hval, der forekom — om Sommeren nordligere, om Vinteren sydligere — fra Island og det nordligste Norge til Spaniens Nordkyst og Portugals Vestkyst — ja vi tør vel sige til Bugten ved Cadiz, hvorfra Plinius kjendte den, og til Middelhavet, hvor Robert Guiscard ved Tarent fangede en Hval, hvori han gjenkjendte den ham fra Normandiets Kyster velbekjendte Hval-Art. Nordboerne kjendte den særdeles godt under Benævnelserne «Sletbag». Man har Efterretninger om

¹⁾ Jfr. Eschrichts og Reinhardt's anf. Skrift S. 485—87 (53—55).

²⁾ Jfr. Aurivillius's i modsat Retning gaaende Bemærkninger l. c. p. 46, Note 1.

³⁾ Markham: «On the Whale Fishery of the Basque Provinces of Spain» (Proceed. Zool. Soc. London, 1881 p. 969—76). I begge sine Afhandlinger om Biscaya-Hvalen («Annales des sciences naturelles, Zool.» (5) XV, 1871 og i «Actes de la Société Linnéenne de Bordeaux» (4) V, 1881 p. 41) angiver P. Fischer 1372 som det Aar, da Baskerne begyndte at søge «Sarden» under Newfoundland. (At det opgivne Aarstal ikke er en Trykfejl eller Skrivefejl for f. Ex. 1572, veed jeg af Brevvexling med Forfatteren.)

Hvalfangst fra Nederlandenes og Normandiets Kyst¹⁾ allerede fra det 9de Aarhundrede, og det er utvivlsomt, at der har været fanget Hval ved eller udenfor det nordlige Norges Kyster i det samme Aarhundrede²⁾; fra Spaniens Kyst har man Efterretninger om dens Fangst fra 1150. Da den begyndte at blive sjældnere i den biskaiske Havbugt³⁾ (hvor Fangsten omsider standsede helt i Midten af det 17de Aarhundrede), forlagde de baskiske Hvalfangere fra Midten af det 16de Aarhundrede (eller som anført maaske allerede tidligere) Skuepladsen for Fangsten til Newfoundland. Her fik den Navn af «Sarden», medens den senere af de hollandske og nordtydske Hvalfangere fik Navn af «Nordkaperen» efter den Egn, hvor de havde bedst Udsigt til at træffe den, og Grønlanderne, naar den en Gang imellem viste sig i Davisstrædet eller Baffinsbugten⁴⁾, benævnedes den «Østerbygd-fisken», hvorved de tilkjendegav, at de meget godt skjelmede den fra «Nordhvalen». Efterhaanden døde denne Fangst dog hen, dels vistnok fordi denne Hval var bleven overmaade sjælden, dels fordi Jagten efter «Nordhvalen» gav et bedre Udbytte. Endnu i 1770—80 fangede nordamerikanske Hvalfangere nu og da «Nordkaperen» i Faxe- og Bredebugten ved Island, og omtrent paa samme Tid fangede en dansk Hvalfanger en saadan Hval «mellem Island og Newfoundland». Men saa var den «en Saga blott», saa at den enten betragtedes som udryddet, eller Efterretningerne om den bleve i den Grad miskjendte, at man (Scoresby, Cuvier) som bekjendt slog den sammen med «Nordhvalen», fra hvilken den er «toto coelo diversa» saavel i zoologisk Henseende som især i geografisk Udbredning. Hverken ved Europas eller ved Nordamerikas Kyster vidste man i vore Dage — selv om Graëlls skulde have Ret i, at den i al denne Tid stadig har vist sig ved den spanske Kyst og været Fiskerne dér vel bekjendt — i al Fald med denne ene Undtagelse i videnskabelige Kredse noget om dens Tilværelse, førend et Exemplar viste sig i 1854 udfor Pampelona, ledsaget af 2 Unger, af hvilke den ene blev dræbt og nu opbevares hos os som Skelet; 1877 blev der atter, ligesom før Aarhundreder siden, fanget en i Middelhavet ved Tarent, i 1878 igjen en i Nærheden af San Sebastian, og i 1880 viste sig to ved Algier, af hvilke den ene blev fanget⁵⁾. Omtrent paa samme Tid viste den sig igjen ved Nord-Amerikas Østkyst og gav Anledning til, at Hvalfangsten gjenoptoges dér, i al Fald i det smaa, og i de allersidste Aar har den atter vist sig ved Island i ikke ubetydeligt

¹⁾ Joh. Steenstrup: Normannerne. I, p. 187.

²⁾ Jfr. Japetus Steenstrup: «Nogle Bemærkninger om Ottar's Beretning til Kong Alfred om Hvalros- og Hvalfangst i Nordhavet paa hans Tid». (1889. Historisk Tidsskr. (6) II p. 107 (15).)

³⁾ Graëlls har søgt at vise, at dette ikke kan have været Grunden, da den efter hans Undersøgelser vedblev at være lige saa hyppig ved Spaniens Kyst i al den Tid, da Fangsten her var standset, som tidligere. («Las Ballenas en las costas oceánicas de España, noticias recogidas e investigaciones hechas»: Mem. de la R. Acad. de Ciencias físicas y naturales, XIII, 3, 1889.)

⁴⁾ Jfr. Eschrichts og Reinhardt's ovennævnte Afhandling S. 456—57 (24—25).

⁵⁾ Pouchet et Beauregard. Comptes rendus de l'académie, 7/12, 91.

Antal; der skal i 1891 dør være fanget og dræbt ikke mindre end 11¹⁾. Helt forsvunden havde den dog, som det senere er bleven oplyst, ikke været fra Midten af det 17de til Midten af det 19de Aarhundrede, ved Frankrigs Vestkyst og ved Spaniens Nordkyst. Den er iagttaget dør — stadigt om Vinteren — 1680, 1764, 1811, 1840, 1850, 1852 og 1853²⁾. Ved Shetland skal der være fanget eller seet «Rethvaler» i 1852, 1866 og 1872³⁾. De «Rethvaler» («Baleines franches»), som ere blevne fangne eller sete ved Azorerne, ved Nord-Afrikas Kyst⁴⁾ eller ved det grønne Forbjergs Øer⁵⁾, maa uden Tvivl ogsaa tydes som Nordkaperer. Dens Udbredning berører altsaa rimeligvis det varme Havbælte, selv om den ikke overskrider dets Grænse betydeligt, hvilket m. H. t. Spørgsmaalet om Identiteten af *B. biscaiensis* og *B. australis* er et ikke uvæsentligt Moment.

I mit første Tillæg til min Afhandling om Hvallusene er det berørt, at nogle mig til Undersøgelse sendte Exemplarer af Hvallus fra den i 1877 i Middelhavet strandede «Sarde» («*B. tarentina*»: *B. biscaiensis*) havde vist sig at tilhøre Arten *Cyamus ovalis*, den velbekjendte Snylter paa de sydlige Havene (*B. australis* og *B. antipodarum*) og det nordlige Stille Havs «Svarthvaler» («Blackwhales», som Nordamerikanerne pleje at kalde dem) (*B. japonica* v. *Sieboldii*). At Nordkaperen husede en *Cyamus*, det vidste man vel siden 1854, men hvilken det var, vidste man ikke, og Resultatet var derfor noget overraskende for mig (der tog Artsforskjelligheden mellem «Nordkaperen» og den ægte «Sydhval» for noget givet og ubestrideligt), uagtet det jo var mig velbekjendt, at baade *C. ovalis* og *C. gracilis* forekom baade paa *B. australis*, paa *B. antipodarum* og paa *B. japonica*⁶⁾. Det omhandlede Faktum er imidlertid nu bleven yderligere bekræftet ved nogle Hudstykker af islandske «Nordkaperer», som jeg har modtaget fra Prof. Guldberg i Kristiania og — tilligemed Skelettet af denne Hval — af Kaptejn Laurits Berg, Bestyrer af et Hvalfanger-Etablissement i Dyrefjord paa Island. De ere tæt besatte med *Cyamus ovalis* af begge Kjøen og af alle Aldere. Kun faa af dem have naaet den Størrelse (14^{mm} Længde, Hannerne), som de største af mig tidligere beskrevne og afbildede, og de gjøre derfor ogsaa gennemgaaende Indtrykket af at have noget mindre lange Gjæller; men det er ogsaa det eneste, som der er Anledning til at bemærke. Paa Exemplarer af 8^{mm}'s Længde naa

¹⁾ Efter Brev fra Kapt. L. Berg i Dyrefjord af 6/6, 92 var der til Dato endnu ingen fanget ved Island i 1892.

²⁾ P. Fischer i de ovenfor citerede Afhandlinger.

³⁾ G. Guldberg, Christiania Videnskabs-Selskabs Forhandl. 1891 S. 5 (efter Southwell). (Samme Forfatters «Zur Kenntnis des Nordkapers (*Eubalæna biscayensis* Eschr.)» (Zoolog. Jahrbücher. VII. 1893) er under denne Afhandlings Trykning kommet mig i Hænde.)

⁴⁾ Decbr. 1888, 23° 10 N. B. og 16° 6 V. L. ifølge Brev af 25/4, 89 fra Hr. F. A. Chaves (S. Miguel, Azorerne).

⁵⁾ P. Fischer l. c. p. 32 (Actes de la Soc. Linn. de Bordeaux).

⁶⁾ Se derom mine «Bidrag til Kundskab om Arterne af Slægten *Cyamus* Latr. eller Hvallusene» (Kgl. D. Videnskab. Selsk. Skrifter (5) X) 1873.

de forreste Gjæller lidt ud paa Hovedet eller paa andet Benpars Haand, højst til Enden af denne; hos yngre (6—8^{mm}) kun til Hovedet eller knap saa langt, og hos de mindre af disse er Indergrenen af Gjællen kun antydet. Hos endnu mindre ere Gjællerne korte og enkelte, der sees intet til «Bigjællerne», Kjønnene kan heller ikke skjælnes, o. s. v. Derimod sees der paa de foreliggende Hudstykker mærkeligt nok intet til *C. gracilis*, som hos de 2 eller 3 andre ovennævnte Former af «Svarthvaler» (*Eubalæna*) forekommer sammen med *C. ovalis*. Til Gjængjæld fandtes der i Sendingen 7 Exemplarer af den anseelige og meget karakteristiske *C. erraticus*, der hidtil kun er kjendt fra *B. (Eubalæna) australis*¹⁾. Den for denne Art betegnende rødlig Farve var endnu kjendelig, og Kapt. Berg meddeler mig, at han «tog dem paa forskellige Steder af Huden; de springe nemlig overalt paa denne». Resultatet er altsaa et ganske lignende som for disse Hvalers Hudgæster af Cirripediernes Orden: Vi kjende *Coronula balænaris* og *Tubicinella balænaris* fra alle 3 eller 4 «Arter» af «Svarthvaler», og af disses sydlige Formers 3 Hudsnyltere kjende vi *Cyamus ovalis* og *gracilis* fra det nordlige Stille Havs Rethval og *C. ovalis* og *C. erraticus* fra det nordlige Atlanterhavs. Den Mulighed, at Overensstemmelsen kan vise sig endnu større, d. v. s. at *C. gracilis* ogsaa kan findes paa *B. biscaiensis*, *C. erraticus* paa *B. japonica*, er jo ikke udelukket, fordi derom endnu intet er bekjendt. Jeg skylder dog at bemærke, at de «Skaldyr» (*Coronula*, *Tubicinella*), som ellers ere iagttagne ofte nok hos «Sarden» (Nordkaperen) og andre «Svarthvaler», endnu ikke ere paaviste hos de ved Island i de sidste Aar fangne «Nordkaper». Mit Haab om at se dette nærmere oplyst, inden denne Afhandling udkom, er desværre bleven skuffet derved, at ingen Nordkaper ere bleve fangne ved Dyrefjord i 1892. Dér kan da opstaa det Spørgsmaal, om disse «Hvalkopper» virkelig altid, som man har antaget, ere at finde paa denne Hval, eller om de ogsaa kunne mangle dér, og jeg skal da bemærke, at paa den i 1882 ved New Jersey fangede «Svarthval» var der kun nogle faa paa Underkjæven²⁾. Men under alle Omstændigheder turde denne Overensstemmelse i Hudsnyltere og Hudgæster medføre, at naar vi nu atter staa lige over for Valget imellem at antage, enten at de samme Arter af disse Krebsdyr kunne bebo 3 eller 4 nærbeslægtede Arter af Hvaldyr, eller at disse 3 eller 4 Former af «Svarthvaler» i Virkeligheden ere samme Art — næppe nok forskellige Racer af samme Art — da kan dette Spørgsmaal om disse «Svarthvalers» eller *Eubalæna*-Formers Artsidentitet ikke paa Forhaand afvises med Henviisning til deres delvise geografiske Afspærring fra hinanden. Blicher deres Identitet det endelige Resultat, vilde Forklaringen muligvis kunne søges i, at

¹⁾ Naar jeg tidligere har betegnet det som aldeles uhjemlet, at *Cyamus erraticus* er optaget i et engelsk faunistisk Værk som engelsk (White: British Crustacea), maa jeg nu tage dette tilbage. Er *B. biscaiensis* bleven fanget eller seet ved Englands Kyster, kunne dens Snyltere med Ret opføres som engelske; men der foreligger rigtignok ingen Dokumentation derfor.

²⁾ Holder l. c. p. 106.

denne geografiske Adskillelse ikke fandt Sted i et tidligere Afsnit af vor Jordperiode (Istiden). Da levede, kunde jeg tænke mig, Svarthvalen i et bredere og mere ækvatorielt Bælte med et mere tempereret Klima end nu, og derfra er den, da det blev varmere, vandret dels mod Nord og dels mod Syd og har saaledes grundlagt de 3 nu isolerede Stammer, som man har skjelnet som særskilte Arter¹⁾. Nu, da der eksisterer Skeletter af dem alle 3 i flere af Europas Museer, vil Spørgsmaalet paa ny kunne optages til Drøftelse med behørigt Hensyn til de Erfaringer, man efterhaanden maatte have gjort om den osteologiske Variation hos slige Kæmpedyr.

4. Kaskelottens saa længe efterspurgte Hudsnylter er nu gjenfundet af Professor Pouchet — som har givet den Navn af *Cyamus physeteris* — paa Kaskelotter, der fangedes ved Azorerne²⁾. Det er ikke en *Platycyamus* — som man maaske kunde formodet paa Grund af Kaskelottens Slægtskab med Døglingen — men en ægte *Cyamus*. Men den vil dog, især paa Grund af sine Gjællers ejendommelige Beskaffenhed indtage en Særstilling i denne Slægt. Istedetfor en enkelt eller dobbelt Gjælle bære nemlig de to fodløse Kropringe hos udvoxne Individuer paa hver Side et helt Knippe af c. 12 traad-dannede, korte og tynde Gjæller. Hos de mindste Unger findes kun en, hos noget større 4 eller 6 o. s. v. af ulige Størrelse, skydende frem efterhaanden ved Grunden af den første. Til Bigjæller ses intet, og der synes ikke at være nogen Forskjel paa Gjælletraadens Længde hos de to Kjøen. De to gjællebærende og fodløse Kropringe ere paafaldende smalle, ikke eller kun lidet bredere end anden Kropring, følgelig betydelig smallere end de to følgende, saaledes at Legemets største Brede falder over 5te Kropring. Hver af de tre sidste Kropringe er paa Undersiden udrustet med en Torn; ligeledes det tredje Led paa de tre sidste Benpar, der, i Sammenligning med andre Hvallus-Arter, udmærke sig ved deres Smækkerhed, særligt det næstsidste Led og det sidste, der danner en lang, stærkt krummet eller krogdannet Klo. Andet Benpar er ligeledes, i Sammenligning med andre Hvallus, smækkert; dets «Haand» (næstsidste Led) løber hos Hunnen ud i to spidse Torne; det sidste Led er en stærkt krummet Klo. Hos Hannen er Haandens nedre Torn mindre udpræget. Første Benpars «Haand» bærer derimod hos Hannen en karakteristisk Dobbeltknude, mellem hvis to Afdelinger Kloens Spids passer ind. Antennerne ere korte.

¹⁾ 1) *B. (Eubalæna) biscaiensis* = *cisarctica*, *tarentina*, *glacialis* (p. p.); 2) *B. (E.) japonica* = *Sieboldii*; 3) *B. (E.) australis* = *antipodarum*.

²⁾ G. Pouchet: «Sur un nouveau *Cyamus*, parasite du Cachalot (Comptes rendus de l'Académie des sciences, 28 Oct. 1888) og «Contribution à l'histoire des Cyames» (Journal de l'anatomie et de la physiologie normales et pathologiques de l'homme et des animaux, 1892, p. 99—108, pl. VI—VIII). M. H. t. forskjellige Enkeltheder i Hvallusenes Bygning henvises i øvrigt til denne Afhandling saa vel som til Dr. P. Mayers «Nachtrag zu den Caprelliden» (Fauna und Flora des Golfes von Neapel und der angrenzenden Meeres-Abschnitte, herausgegeben von der zoologischen Station zu Neapel. XVII. Monographie. 1890), Afsnittet om Cyamidernes Morphologie (S. 146—58).

Hos Ungerne i Æggeposerne ere Benene kortere, alle Kropleddene smalle, Gjællerne tildels endnu korte, kun 4 --6 i Antal, som ovenfor anført.

Disse Bemærkninger og de denne Afhandling ledsagende Afbildninger, hvilke jeg skylder Hr. Dr. H. I. Hansens Velvillie og Kunstfærdighed, ere affattede efter Exemplarer, som jeg dels skylder Prof. Pouchet, dels Hr. Francisco Alphonso Chaves, Bestyrer af «Museu Municipal» i Ponta Delgada, San Miguel, Azorerne. Skjønt Prof. Pouchets Afbildninger i og for sig ere tilstrækkelig oplysende, har jeg ønsket at kunne afbilde ogsaa denne Art, for at der i mine samlede «Bidrag til Kundskab om Hvallusene» kunde findes Fremstillinger af alle kjendte Arter. En Diagnose kunde vel affattes saaledes:

Cyamus physeteris Pouch. Corpus gracile; annuli intermedii (tertius et quartus) branchiferi angusti, quintus et sextus fere duplo latiores, ut quartus subtus utrinque spina armati; branchiæ filiformes, breves, numerosæ (c. 12 in adultis) utrinque in annulis branchiferis; branchiæ accessorie nullæ; antennæ breves; pedes posteriores (V—VII) graciles unguibus gracilibus incurvis armati; articuli antepænultimi postice spina armati; pedes secundi paris quoque graciles, ungue incurva, manu (articulo pænultimo) in feminis præcipue distincte bispinosa; manus pedum primi paris in maribus bituberculata. Long. 8—10^{mm}.

Det synes imidlertid, at Kaskelotten huser eller kan huse en anden Hvallus-Form, der synes at være identisk med eller kun lidet forskjellig fra *C. boopis*. Den omtales af Pouchet, og jeg har Exemplarer af den, som jeg skylder D'Hrr. Pouchet og Chaves. Fra *C. boopis* synes den kun at være forskjellig ved sin Lidenhed (Hannen 6½^{mm}, Hunnen 5^{mm}), hvorfor Pouchet betegner den som *C. boopis* var. *physeteris*. Jeg har ikke ganske kunnet undertrykke nogen Tvivl, om der ikke her skulde foreligge en Forvexling eller Fejltagelse af en eller anden Art, men Hr. Chaves forsikrer mig, at der ingen Tvivl kan være om, at de virkelig hidrøre fra en Kaskelot. Kaptejn Santos, Føreren af Hvalfanger-Skibet «Adelaide», havde taget dem paa en Kaskelot, der var fanget Nord for Øen Flores; han havde slet ikke fanget nogen Pukkelhval paa dette Togt, og det var sket paa en Aarstid, da Pukkelhvaler overhovedet ikke findes i disse Farvande, men ere dragne længere sydpaa. Jeg skal dog i Anledning heraf minde om, at den Form, som jeg tidligere beskrev og afbildede som «*C. pacificus*», men om hvis Selvstændighed jeg stadig nærede Tvivl, og som jeg senere mente at kunne identificere med *C. suffusus* Dall og med *C. boopis* m., var grundet paa Exemplarer fra Hvaler — uden at der forelaa Oplysning om hvilke — der vare fangne forskjellige Steder i det Stille Hav. Muligvis have ogsaa de været tagne af Kaskelotter og ikke af Pukkelhvaler? Men de vare rigtignok større (9 og 7^{mm}) end den formentlige Afart af *C. boopis* paa Pothvalen. Der er altsaa endnu med H. t. dennes Hudsnyltere et vigtigt Forhold at undersøge. Stadfæster det sig, at *C. boopis* — eller en mindre Afart af denne — lever paa Kaskelotten, vil det være den første

sikre Undtagelse fra den Regel, at *Cyamus*-Arterne ere bundne til bestemte Arter af Hvaldyr¹⁾.

I det jeg henviser til, hvad jeg tidligere har bemærket om Muligheden af fremdeles at kunne finde andre Hvallus paa forskellige Hvaler — Ziphioiderne, Dværg-kaskelotten (*Kogia*), Hvidfiske (*Beluga*), Dværg-Grindehvalen (*Grampus*), Dværg-Bardehvalen (*Neobalæna*) —, hos hvilke de endnu ikke ere kjendte, men hos hvilke man kunde have nogen, om end maaskee kun svag, Grund til at formode dem paa Grund af deres Slægtskab med «lusede» Hvaldyr, skal jeg endnu kun igjen henlede Opmærksomheden paa Muligheden af at finde lignende Snyltedyr paa Søkøerne (Manaterne og Dygongen), der kunde kaste Lys over den gaadefulde «*Sirencyamus Rhytinæ*». Der kjendes jo Cirripedier paa Søkøer, hvorfor da ikke Cyamider?

Tavlen meddeler Dr. Hansens forstørrede Afbildninger af Hannen og Hunnen af *Cyamus phlyseteris* Pouch. samt Detailfremstillinger af 1ste og 2det Bønpar hos begge Kjøen. Endvidere Dele af Unger paa 2,06 og 2,72^{mm} Længde samt af den rudimentære Haledel hos en voksen Hun, set ovenfra og nedenfra.

Jeg benytter denne Lejlighed til at rette nogle Trykfejl i mit første «Tillæg til Kundskab om Hvallusene».

S. 317 (3 L. 9: *Siboldii* l. *Sieboldii*.)

S. 318 (4) L. 4: *posterioribus* l. *anterioribus*.

S. 319 (5) L. 1 f. n: 274 l. 244.

S. 320 (6) L. 10: efter «Spirhaj» tilføjes: ¹⁾, som Henviisning til Note 1.

¹⁾ Jeg skal dog i denne Anledning anføre, at Prof. d'Arcy W. Thompson har sendt mig en Narhval-Lus (*Cyamus monodontis*) med den aldeles bestemte Angivelse, at den var af en Hvidfisk (*Beluga*) og hjembragt i 1892 af hans Assistent, Hr. Alexander Rodger. Og Prof. Barrois har sendt mig en Grindehvalsnylter (*C. globicipitis*) med den lige saa bestemte Angivelse, at den var taget paa en *Delphinus delphis* af Præparatøren ved Museet i Ponta Delgada (S. Miguel, Azorerne). Disse Tilfælde unddrage sig selvfølgelig min Kritik, om end ikke mine Tvivl; men det er i al Fald isolerede Erfaringer.

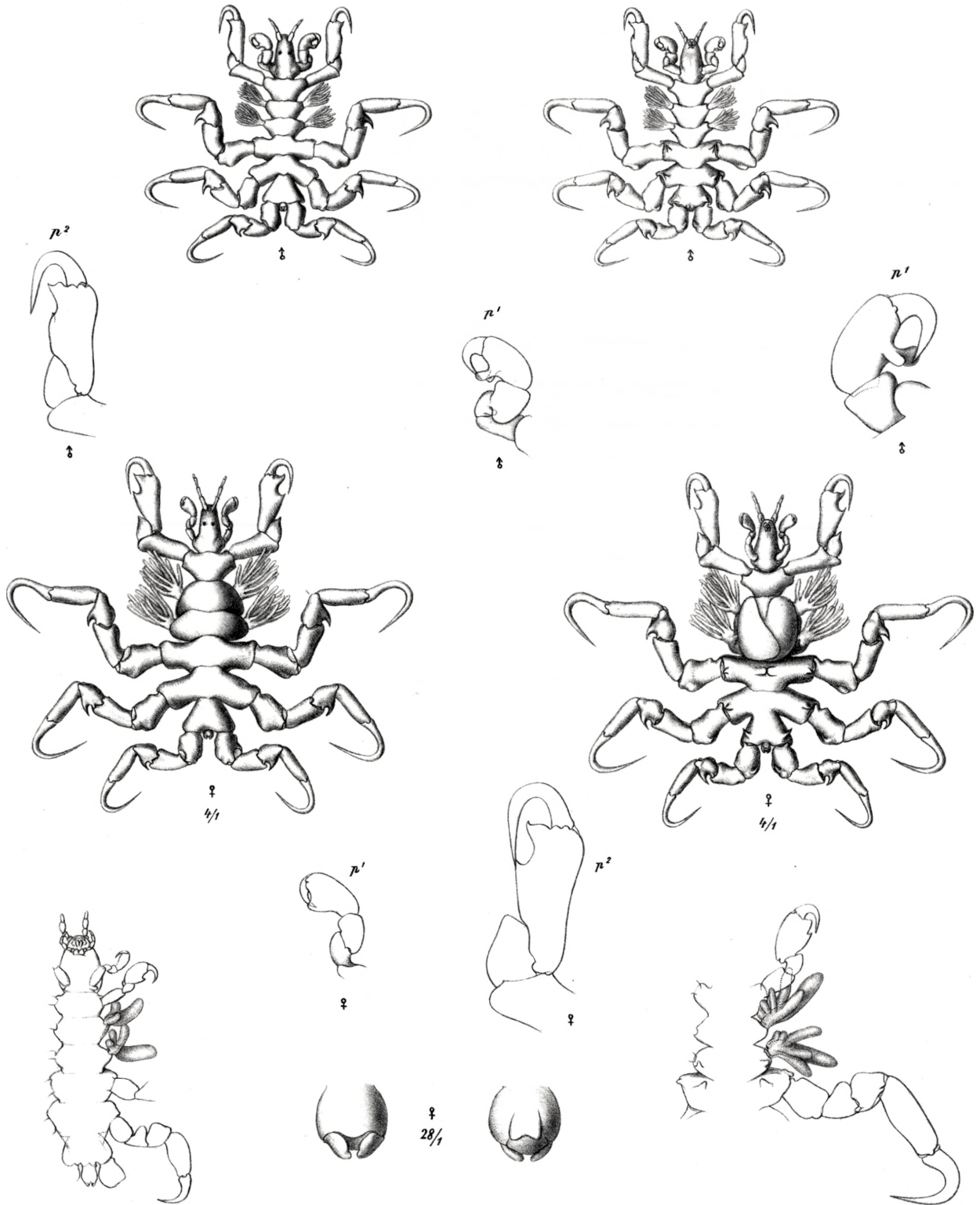
Résumé.

1. Introduction.

2. Si, comme le pense M. Aurivillius, le *Balæna Swedenborgii*, connu auparavant seulement comme fossile, vit encore et qu'il soit identique avec le «Syd-Isfisk» des anciens baleiniers et avec le «Bunchback» des baleiniers modernes, on peut supposer avec grande probabilité que le *Cyamus Kessleri* Brdt., sur l'habitat duquel on n'avait jusqu'ici que l'indication trop vague qu'il avait été pris sur «le petit Kulema» ou «Mangidach» des Aléoutes, vit réellement en parasite sur la vraie Baleine nommée ci-dessus, qui constitue une espèce distincte du *B. mysticetus*, s'approchant sous quelques rapports des Eubaleines.

3. La pêche réitérée du «Nordkaper» ou «Sarde» (*Balæna* ou *Eubalæna biscaiensis*) dans les mers du nord, surtout près d'Islande, a fourni la preuve que cette espèce porte non seulement le *Cyamus ovalis*, mais aussi le *C. erraticus*. Comme on sait que ces deux espèces habitent aussi avec le *C. gracilis* sur le *Balæna australis*, que les *C. ovalis* et *gracilis* tourmentent également le *B. japonica (Sieboldii)* et le *B. antipodarum*, et que la peau de ces trois ou quatre espèces prétendues d'Eubaleines est encore le siège du *Coronula* et du *Tubicinella balænaris*, les doutes qui se sont élevés dernièrement concernant la distinction spécifique de ces prétendues espèces géographiques, paraissent gagner en force.

4. Description et diagnose (en latin) du *Cyamus physeteris* Pouch. du Cachalot nouvellement découvert, accompagnées d'une planche représentant le mâle, la femelle, des jeunes, etc. Mention est faite aussi du *Cyamus boopis* var. *physeteris*, trouvé également selon les indications du baleinier sur un Cachalot.

Cyamus physeteris Pouch. ♂ ♀